

کزاز (tetanus) یک بیماری جدی سیستم عصبی است که توسط یک باکتری تولید کننده سم ایجاد می شود. این بیماری باعث انقباضات عضلانی، به ویژه در عضلات فک و گردن می شود. کزاز معمولاً به عنوان فک قفل شده شناخته می شود.

عوارض شدید کزاز می تواند تهدید کننده زندگی باشد. هیچ درمانی برای کزاز وجود ندارد. درمان بر مدیریت علائم و عوارض تا زمانی که اثرات سم کزاز برطرف شود، متمرکز است.

این مقاله که به علل، علائم، عوارض و درمان کزاز می پردازد، در یکی از بهترین آزمایشگاه های تهران (آزمایشگاه نیکو) تهیه شده است.

علل بیماری کزاز چیست؟

باکتری عامل کزاز کلوستریدیوم تتانی نام دارد. این باکتری می تواند در خاک و مدفوع حیوانات زنده بماند. اساساً تا زمانی که مکانی برای تکثیر و رشد پیدا نکند، فعال نیست.

هنگامی که باکتری های خفته وارد زخم می شوند - شرایطی که برای رشد خوب است - باکتری ها "فعال می شوند". همانطور که آنها در حال رشد و تقسیم هستند، سمی به نام تتانوسپاسمین ترشح می کنند. این سم به اعصاب بدن که عضلات را کنترل می کنند، آسیب می رساند.

عوامل خطر ابتلا به بیماری کزاز چیست؟

بزرگترین عامل خطر برای عفونت کزاز، واکسینه نشدن یا عدم رعایت واکسن های تقویت کننده ۱۰ ساله است.

عوامل دیگری که خطر ابتلا به عفونت کزاز را افزایش می دهند عبارتند از:

- بریدگی یا زخم در معرض خاک یا کود
- جسم خارجی در زخم، مانند ناخن یا ترکش
- سابقه ابتلا به بیماری های سرکوب کننده سیستم ایمنی
- ضایعات پوستی عفونی در افراد مبتلا به دیابت
- بند ناف عفونی زمانی که مادر به طور کامل واکسینه نشده است
- سوزن های مشترک و غیربهداشتی برای مصرف مواد مخدر

بیماری کزاز چه علائمی ایجاد می کند؟

میانگین زمان از شروع عفونت تا ظهور علائم و نشانه‌ها (دوره کمون) ۱۰ روز است. دوره کمون می‌تواند از ۳ تا ۲۱ روز متغیر باشد.

شایع‌ترین نوع کزاز، کزاز عمومی نامیده می‌شود. علائم و نشانه‌ها به تدریج شروع می‌شوند و سپس در طی دو هفته بدتر می‌شوند. علائم معمولاً از فک شروع می‌شوند و روی بدن به سمت پایین پیش می‌روند.

علائم و نشانه‌های کزاز عمومی عبارتند از:

- اسپاسم عضلانی دردناک و ماهیچه‌های سفت و غیر قابل حرکت (سفتی عضلانی) در فک
- کشش ماهیچه‌های اطراف لب، گاهی اوقات باعث ایجاد یک پوزخند مداوم می‌شود
- اسپاسم دردناک و سفتی در عضلات گردن
- مشکل در بلع
- عضلات سفت شکم

پیشرفت کزاز منجر به اسپاسم‌های دردناک و تشنج مکرر می‌شود که چند دقیقه طول می‌کشد (اسپاسم عمومی). تشنج معمولاً از قوس گردن و پشت، پاها شروع می‌شوند، سپس بازوها به سمت بدن کشیده می‌شوند و مشت‌ها گره می‌شوند. سفتی عضلات در گردن و شکم ممکن است باعث مشکلات تنفسی شود.

این اسپاسم‌های شدید ممکن است در اثر رویدادهای جزئی که حواس را تحریک می‌کنند، ایجاد شوند مانند صدای بلند، لمس فیزیکی یا نور.

با پیشرفت بیماری، علائم و نشانه‌های دیگری ممکن است ظاهر شود که شامل موارد زیر است:

- فشار خون بالا
- فشار خون پایین
- ضربان قلب سریع
- تب
- عرق کردن شدید

کزاز موضعی

این شکل غیر معمول کزاز منجر به اسپاسم عضلات نزدیک محل زخم می‌شود. در حالی که این بیماری معمولاً یک نوع کمتر شدید از بیماری است، می‌تواند به کزاز عمومی پیشرفت کند.

کزاز سفالیک

این شکل نادر از کزاز ناشی از زخم سر است. منجر به ضعیف شدن عضلات صورت و اسپاسم عضلات فک می شود. همچنین می تواند به کزاز عمومی تبدیل شود.

راه های متداولی که میکروب کزاز وارد بدن می شود:

پا گذاشتن روی اشیاء تیز یکی از راه هایی است که افراد در معرض باکتری هایی هستند که باعث کزاز می شوند. این باکتری ها در محیط هستند و از طریق شکاف های پوستی وارد بدن می شوند.

باکتری می تواند از طریق پوست زخمی، معمولاً از طریق جراحات وارد بدن شخص شوند.

باکتری کزاز همچنین می تواند بدن فرد را از طریق شکاف های پوستی ناشی از موارد زیر آلوده کند:

- روش های جراحی
- نیش حشرات
- عفونت های دندانی
- شکستگی های استخوان
- زخم ها و عفونت های مزمن
- مصرف مواد مخدر داخل وریدی (IV).
- تزریق عضلانی

همانطور که گفتیم دوره کمون معمولاً بین ۳ تا ۲۱ روز (به طور متوسط ۸ روز) است. با این حال، بسته به نوع زخم ممکن است از ۱ روز تا چند ماه متغیر باشد. بیشتر موارد در عرض ۱۴ روز رخ می دهد. به طور کلی، پزشکان دوره های کمون کوتاه تری را با موارد زیر مشاهده می کنند:

- زخم های آلوده تر
- بیماری جدی تر

بیماری کزاز چگونه تشخیص داده می شود؟

پزشکان می توانند کزاز را با پرسش در مورد تاریخچه اخیر بریدگی، خراش و تروما، و معاینه فردی برای علائم و نشانه های خاص تشخیص دهند.

کزاز چگونه درمان می شود؟

کزاز یک اورژانس پزشکی است که به موارد زیر نیاز دارد:

- ارزیابی و مراقبت در بیمارستان
- درمان فوری با دارویی به نام گلوبولین ایمنی کزاز انسانی (TIG)
- مراقبت از زخم
- داروهایی برای کنترل اسپاسم عضلانی
- آنتی بیوتیک ها
- واکسن کزاز

بسته به اینکه عفونت چقدر جدی است، ممکن است به یک دستگاه برای کمک به تنفس فرد مبتلا به کزاز نیاز باشد.

عوارض کزاز چیست؟

عوارض کزاز می تواند شامل موارد زیر باشد:

- اسپاسم تارهای صوتی
- شکستگی استخوان به دلیل اسپاسم شدید عضلانی
- مشکلات تنفسی
- ذات الریه
- فشار خون بالا
- ریتم غیر طبیعی قلب
- آمبولی ریه (لخته شدن خون در ریه)

آیا می توان از کزاز پیشگیری کرد؟

واکسن DTaP یک واکسن ترکیبی است که از ۳ بیماری دیفتتری، کزاز و سیاه سرفه محافظت می کند. CDC توصیه می کند که کودکان ۵ نوبت DTaP دریافت کنند. ۳ واکسن اول در ۲، ۴ و ۶ ماهگی تزریق می شود. بین ۱۵ تا ۱۸ ماهگی، چهارمین واکسن و پنجمین واکسن زمانی که کودک در سن ۴ تا ۶ سالگی وارد مدرسه می شود، تزریق می شود.

در معاینات منظم برای کودکان ۱۱ یا ۱۲ ساله، باید دوز Tdap دریافت کنند. تقویت کننده Tdap حاوی واکسن کزاز، دیفتری و سیاه سرفه است. بزرگسالان باید هر ۱۰ سال یک تقویت کننده Td دریافت کنند، اما می توان آن را قبل از ۱۰ سال تجویز کرد.

اکثر افرادی که واکسن کزاز دریافت می کنند هیچ مشکل جدی با آن ندارند. با این حال، عوارض جانبی ممکن است رخ دهد. بیشتر عوارض جانبی خفیف هستند، به این معنی که بر فعالیت های روزانه تأثیر نمی گذارند.

منابع:

<https://www.hopkinsmedicine.org>

<https://www.cdc.gov>

<https://www.cdc.gov/tetanus/index.html#:~:text=Tetanus%20is%20an%20infecti.on%20caused,open%20the%20mouth%20or%20swallow>

<https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B3%DB%8C%D9%86%D9%87%E2%80%8C%D9%BE%D9%87%D9%84%D9%88>